

УКРАЇНА

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Майдан Просвіти, 1, м. Рівне, 33028, тел. (036-2) 26-47-88, факс (036-2) 26-08-35
E-mail: roda@rv.gov.ua Код ЄДРПОУ 13986712

Ростиславу Камерістову

Обласна державна адміністрація на Ваш запит від 24.02.2017 року за № 33/04-10/17 щодо регіонального переліку елементів нематеріальної культурної спадщини повідомляє наступне.

В області створена комісія зі збору, обробки та складання орієнтовного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини та затверджене Положення про її діяльність.

До складу комісії входять провідні вчені й висококваліфіковані фахівці-практики у сфері культури та охорони нематеріальної культурної спадщини.

На першому засіданні комісії було розглянуто орієнтовний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини Рівненщини, що додається.

Заступник голови
адміністрації

С. Богатирчук-Кривко

Мельник Ярослав Миколайович, 269587

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання обласної комісії зі збору, обробки та складання орієнтовного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини 13.10.2015 № 1

СПИСОК

елементів нематеріальної культурної спадщини Рівненщини

Назва об'єкту (елементу) нематеріальної культурної спадщини	Короткий опис	Місце побутування	Сучасний стан	Примітки (вказується консультант з даного напрямку та відповідальна особа від галузі культури)
Виконавське мистецтво (пісенне мистецтво; пісенно-танцювальне; інструментальний жанр (народні музичні інструменти); народний театр; хореографія)				
Традиція поліського архаїчного солоспіву	У розмаїтті народнопісенної творчості та виконавських особливостей, властивих для поліської частини Рівненщини, особливо вражає збережений до нашого часу реліктовий сольний спів. Ще якихось 50-70 років тому архаїчною технікою володіли численні виконавці, а сьогодні це під силу лише окремим лідерам, які не піддалися урбанізаційним культурним впливам. Прикметні ознаки такого співу: прямий, відкритий звук; вільний (рубатний) ритм; нетемперований стрій, модальна система ладової організації звукового матеріалу. Найчастіше він властивий жанру балад, де вище названі характеристики гармоніюють із трагічною фабулою поетичного сюжету, однак	Північні райони Рівненської області: Зарічненський, Дубровицький, Сарненський, Рокитнівський	Традиція архаїчного солоспіву фактично не успадкувалася молодшим поколінням фольклорних носіїв, тому існує загроза її швидкої та остаточної втрати разом із поколінням виконавців, народжених до II-ї світової війни. Для збереження даного елемента нематеріальної спадщини необхідне здійснення якісних аудіо та відеозаписів у польових умовах, нагромадження	Рибак Юрій Петрович доцент кафедри музичного фольклору РДГУ

<p>Традиція гри на дуді-вкрутій/коляніці та майстерність виготовлення</p>	<p>зустрічається і в окремих обрядових творах – веснянках, весільних, живних. Особливо ефектно звучать обжиккові наспіви, які через тужливий характер виконання отримали у наукових колах назву „живо-голосіння”. Очевидно, що такі архаїчні співи не зовсім вписуються у сучасні рамки сценічного виконання, естрадної естетики, а тим більше вони втрачають свій колорит за умови відтворення в ансамблевих формах, до того ж ще й з інструментальним супроводом. Тому існує нагальна потреба повноцінної фіксації реліктового сліву краєвих польських виконавців.</p> <p>З-поміж яскравих носіїв архаїчної манери польського солопіву слід відзначити: Уляну Кот (с. Крупове Дубровицького р-ну), Данию Чекун та Марію Олушко (с.мт Зарічне) Ганну Куришко (с. Карасин Сарненського р-ну), Уляну Олексієвцю (с. Залужжя Дубровицького р-ну), Карпо Кузьмич (с. Вежиця Рокитнівського р-ну). Очевидно, що в процесі спеціального інтересу до зазначеної явища та поглиблених досліджень цей список може значно розширитися.</p>	<p>Поліські райони області</p>	<p>документальних матеріалів для повноцінного представлення портретів носіїв-індивідуумів та визначення закономірностей їхнього мистецького формування. До нових записів можна додати матеріали попередніх років, оскільки з кожним із згаданих виконавців вже неодноразово працювали фахівці-фольклористи з Києва, Рівного та Львова. Джерельний ресурс може бути використаний у процесі духовного та, зокрема, музичного виховання молодого покоління – з метою успадкування архаїчної манери солоспіву, а також для популяризації автентичного народнопісенного виконавства України на всеможливих рівнях</p>	<p>Рибак Юрій Петрович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри</p>
	<p>У традиції Рівненського Поліся здавна розвинулася інструментальна культура, пов'язана із основним місцевим способом господарювання – скотарством. В основному це були духові інструменти, які або виготовлялися з найпростіших підручних предметів (солом'яна</p>	<p>Традицією володіють лише чоловіки похилого віку, тому необхідно якнайшвидше активізувати дослідницький процес теми. Попри те, що</p>	<p>Рибак Юрій Петрович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри</p>	

інструменту

або гарбузова стеблина), або ж із дерева – труби та дудки. До нашого часу в окремих осередках Середнього Полісся збереглася практика виготовлення та гри на дудках, які виготовлялися у примітивний спосіб із соснового стовбура або способом викручування серцевини („викрутки“), або внаслідок розколювання трубки та вибирання серцевини („колянки“). На відміну карпатського регіону, де подібні інструменти робилися за чіткими розрахунками, а тому мали досконалішу конструкцію, на Поліссі все вирішував випадок – властєсть чи ні дудка. Однак у цьому невпинному емпіричному процесі відображено первісну технологію: викручування а не висвердлювання серцевини, замір за допомогою травинки, випалювання розжареною паличкою дірок, скріплення берестяними хомутками тощо. Дарма, що з десяти виготовлених дудок лише одна залишається у руках виконавця та вряди-годи годиться для музикування.

неодноразово гру дудкарів фіксували фольклористи, а саму технологію зафільмовано та описано в деякій літературі, повноцінного вивчення цього музичного інструмента у поліській музичній культурі не відбувалось. Натомість кількість майстрів та виконавців дудки викрутки/колянки катастрофічно зменшується. Наскільки відомо, їх можна віднайти лише в окремих селах північної Рокитнівщини, тоді як розповісти про цю традицію можуть ще багато хто і в інших прилеглих місцевостях. Належне вивчення процесу виготовлення і гри на дудці має здійснюватися з урахуванням сезонної специфіки, оскільки лише весною соснина придатна для заготовки. Далі слід ретельно відзняти відеоматеріал про саме виготовлення, а вже музичну практику треба фіксувати у різноманітних

музичного фольклору РДГУ

			<p>сольних та ансамблевих формах: сольні награвання, акомпанемент до співу, гра в ансамблях (типу „троїстої музики“).</p>	
<p>Звичай, обряди, святкування (звичаї, обряди, свята)</p>				
<p>1 Обряд „Водіння Куста”</p>	<p>Історія обряду „Водіння Куста” розпочинається ще в прадавні язичницькі часи, коли в такий спосіб, за аналогією до зимового колядування-щедрування та весняного волочечництва-ранцювання, у певних осередках відбувалося обходження дворів з метою величання членів родини. Літом дійство приурочувалося до періоду сонцестояння, коли особливого пошанування набував культ предків, а тому головний святковий об’єкт – Куст (вбрана в кленове гілля молода дівчина) – уособлював душі померлих, які в період Трійці нібито мали здатність з’являтися у нашому світі. Відповідно ці предки відігравали роль посередників між цим світом і потойбіччям, а їхнє „задобрення” у формі обдаровування Куста гарантувало родинне і господарське благополуччя на цілий рік.</p> <p>Попри різноманітні історичні, а саме соціально-політичні та релігійні лихоліття Куст зберігся до нашого часу, однак лише у межах етнографічної Пинщини. В Україні ареал цього дійства поширюється на села Заріченського та частково Дубровицького районів, проте до наших днів повноцінно обряд відтворюється лише у селі Сваричевічі Дубровицького р-ну. Останні 5 років у цьому селі проводиться</p>	<p>Село Сваричевічі Дубровицького р-ну, а також кілька сіл Заріченського р-ну.</p>	<p>Обряд у формі, максимально наближеній до первісної, проводиться лише у селі Сваричевічі. Тут таки існує розвинена практика поминальних голосінь на Трійцю. Однак у процесі дослідження обов’язково слід зафіксувати інформацію з пам’яті носіїв наближених сіл, оскільки їхні знання про давню форму обряду допоможуть його повноцінно реконструювати у локальному різноманітті. Цілеспрямованій і повноцінній запис обряду „Водіння Куста” та поминальних голосінь поповнить національну скарбницю</p>	<p>Рибак Юрій Петрович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного фольклору РДГУ</p>

відповідне свято обласного рівня, хоча втрача функціональної ваги самого обряду дається взнаки – місцеві мешканці з неохотою відтворюють у первісній формі ритуальне дійство з його поетичними складовими: похід до лісу та ламання гілля клена, вбирання лівчини, водіння лівчини дворами зі співом та випрохуванням викупу тощо.

Іншою формою пошанування предків під час Троїцького свята є ритуал відвідин могил померлих та їхнє оплакування у вигляді голосінь. Ця традиція, схоже, ще довго не втратить своєї форми, хоча зміст, тобто якість специфічних голосінь, з кожним поколінням носіїв суттєво руйнується. Процес повноцінної фіксації голосильної практики ускладнюється деякими сучасними проблемами – неможливістю порушити спокій виконавця у відповідний момент. Зазвичай самі інформанти виступають проти будь-якого стороннього втручання у процес оплакування, а тому всіляко намагаються уникати відео і фотокамер та диктофонів. З іншого боку, штучність у цьому процесі (голосіння на замовлення) не має тої етнографічної цінності, щоб претендувати на цілковиту достовірність. У будь-якому разі слід зосередити зусилля на записі троїцьких голосінь та їхньому збереженні для нащадків, оскільки ця традиція відображає цінні музично-поетичні культурні ознаки, що дійшли до нас із прадавніх часів.

унікальними
архаїчними
матеріалами, які
популяризуватимуть
нашу країну у світі та
приваблюватимуть
сюди туристів.

Знання на практиці, що стосуються природи та всесвіту
(народні прикмети, сільськогосподарський календар та ін.)

Знання і практики, пов'язані з традиційними ремеслами

(твори декоративно-прикладного народного художнього мистецтва; традиційний костюм; традиційна кухня)

Традиція ткацтва серпанкових тканин та виготовлення народного художнього вбрання в с. Крупове Дубровицького району

Традиція художніх серпанкових тканин охоплює широкий діапазон сакральних, декоративно-ужиткових, символічних елементів, що включають в себе: техніко-технологічний процес виготовлення тканин, свята та обряди, з якими нерозривно пов'язане їх функціональне використання та, власне, серпанкові вироби – інтер'єрні тканини (рушники, настільники, серветки) та одягові комплекси вбрання (святкові, обрядові). Серпанкові вироби с. Крупове виокремлюються серед інших народних тканин Полісся власними самобутніми особливостями: 1) матеріалами, технологією та техніками виготовлення, 2) усталеними художньо-модельючими характеристиками (формами виробів, способами крою, своєрідними компонентами комплексів вбрання), 3) архаїчною геометричною орнаментикою (ромб, розетка, «змійка», «кривуля», косий хрест та ін.). Впродовж багатьох століть унікальну технологію виготовлення серпанкових текстильних виробів передають із покоління в покоління майстри – носії давніх художньо-ремісничих народних традицій. Саме техніка серпанкового ткання слугує головним формотворчим фактором, який локалізує своєрідну специфіку, властиву лише для народного ткацтва с. Крупове. Із зібраного та обробленого льону народні умільці виготовляли тонку пряжу. Легко притискаючи бердо на напівмеханізованому верстаті горизонтальної конструкції майстри ткали

с. Крупове, Дубровицький район, Рівненська обл.

Нині збережені традиції серпанкового ткацтва в с. Крупове Дубровицького р-ну. Тчуть інтер'єрні та одягові вироби заслужені майстри народної творчості України
Н. М. Рабчевська (1947 р. н.), У. П. Кот (1936 р. н.), майстри декоративно-прикладного мистецтва Н. М. Дем'янець (1937 р. н.), О. М. Придлок (1946 р. н.).

К. А. Приймачук, завідувача відділу фольклору та етнографії КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» РОР, О. С. Мойсюк кандидат мистецтвознавства, завідувач організаційно-методичного відділу КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» РОР

<p>Традиційна вишивка Рівненського Полісся</p>	<p>прозоре лляне полотно – серпанок. Потому, знявши його з верстату, мочили, вибілювали та качали по ньому скляною кулею (галою) або природнім каменем сферичної форми для рівномірного розподілення ниток основи і підкання.</p>	<p>Села Сарненського району та с. Великі Цепцевичі, с. Тутовичі Володимирецького району Рівненської області</p>	<p>Традиція переверлася починаючи з 40-50рр. XX ст. внаслідок війни, колективізації зсмель, насильницького нищення ткацьких верстатів, сучасних процесів урбанізації та глобалізації, відсутності відповідно домотканної лляної тканини, що була невід'ємною основою вишивки. Вишивку Рівненського Полісся необхідно відродити, що можливо завдяки збереженим музеями та фольклорними колективами автентичним виробам та майстрам народної вишивки, які володіють традиційними її техніками.</p>	<p>Майстер народного мистецтва, вишивальниця Гіроль Ніна Миколаївна</p>
<p>Вишивка польських районів Рівненщини зберегла найдавніші архаїчні орнаментальні мотиви. В оздобленні одягу (сорочки, намітки) та інтер'єрних тканин (рушники, обруси, серветки) найпоширенішими є лінійні геометричні орнаменти, що включають прості та складні елементи: ромби, трикутники, хрести, прямі, зубчасті та ламані лінії. Найживаніші мотиви декорування на Поліссі – ромб, восьмипелюсткова розетка («восьмерик»), «ружка», зірка), прямий та косий хрест. Вишивки прості і чіткі за композицією, в основному монохромні. За техніко-технологічною специфікою зокрема можна виділити вишивку, виконану технікою заволокання (занизування). Унікальними є вишивки білими нитками по білому полотну наскрізних ромбічних композицій технікою вирізування в поєднанні зі скісним виводом («курячим бродом» – поєднання вирізування зі скісним виводом характерним тільки для Сарненського та Володимирецького районів Рівненщини), лінійною гладко (настиланням) та ретязем (кіскою). Іноді у вишитих білим по білому орнаментах додаються невеликі вкраплення червоного, синього, чорного кольорів.</p>				